

УДК 342.7+321.7(4-672EU)
Biblid 1451-3188, 14 (2015)
Год XIII, бр. 54, стр. 374-387
Изворни научни рад

др Јелица ГОРДАНИЋ¹

АКЦИОНИ ПЛАН ЕУ У ОБЛАСТИ ЉУДСКИХ ПРАВА И ДЕМОКРАТИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2015-2019

ABSTRACT

European Union is an economic organization, but recently under its authority comes to development of the basic principles of human rights and democracy. Important steps in this direction were adoption of the Strategic Framework for human rights and democracy, the establishment of an EU Special Representative for Human Rights and the adoption of the EU Action plan on human rights and democracy 2012-2014. After positive results achieved by this Action plan, in 2015 EU adopted new Action plan on human rights and democracy 2015-2019. New EU action plan focuses on the most important challenges of human rights, especially the ban on discrimination, development of human rights at the local level, the prevention of human rights violations in conflicts, active participation of civil society organizations in the development of human rights and the achievement of cooperation in this field with other international organizations, primarily the UN.

Key words: European Union, human rights, democracy, the Action Plan, civil society organizations.

1) СВРХА

Савет за спољне послове Европске уније усвојио је 20. јула 2015 године, ЕУ Акциони план у области људских права и демократије за период од

---

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд. Е-mail: jelica@diplomacy.bg.ac.rs. Рад представља део научног пројекта Института за међународну политику и привреду: „Србија у савременим међународним односима – стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти”, финансираног од стране Министарства, просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије (евиденциони број: 179029).

2015. до 2019. године. Овај документ примењиваће се у државама чланицама, али ће имати значај и за државе које се налазе у процесу придруживања. Акционим планом се рефлектује актуелно стање и распрострањеност кршења људских права и основних слобода, као и намере Европске уније да се ефикасно суочи са новим изазовима у овој области. Предвиђен је сет системских мера и координација на различитим нивоима, како у погледу креирања политика, тако и у случајевима примене већ постојећих механизма заштите. У овом контексту посебно се истиче значај националних механизма за заштиту људских права, сарадња са организацијама цивилног друштва и додатно јачање бранилаца људских права. Њиме се јача посвећеност укључивању људских права у све активности и политике ЕУ (укључујући и у развојну сарадњу, питања миграција и азила, борбу против тероризма, трговину и инвестиције) и обезбеђивању унутрашњег и спољњег склада и ефикасности, као и промовисању родне равноправности и јачању положаја жена.²

2) МЕРЕ ЕУ

Иако је Европска унија усвајала одредбе и успостављала институције које су имале за циљ да обезбеде поштовање основних људских права и основних слобода, поједини аутори сматрају да се политика људских права Европске уније суочава са парадоксалном ситуацијом. С једне стране, Унија је јак бранилац људских права (како на на интерном тако и екстерном нивоу), а с друге стране уочљив је недостатак кохерентне политике у овој области, као и сумње у оквиру правне надлежности њених институција у погледу људских права.³ Иако је првенствено замишљена као економска организација, својим успешним деловањем и проширењем чланства, јавили су се разлози због којих ЕУ треба интензивније да се посвети области јачања људских права – пре свега успостављање заједничког тржишта и јединствене валуте, али и све учесталије појаве расне мржње и нетрпељивости, ксенофобије, тенденција европских земаља да се затварају

---

² Делегација Европске уније у Црној Гори. Људска права и даље у срцу ЕУ агенде - ЕУ усвојила нови Акциони план за људска права и демократију. Интернет: <http://www.delmne.ec.europa.eu/code/navigate.php?Id=3086> 14/09/2015.

³ Florentina Burlacu, European Union and Human Rights, *Cogito: Multidisciplinary Research Journal*, Vol. 4, Issue 1 (March 2012), p. 59-66 p. 60.

⁴ Cassese Antonio, Lalumi~re Catherine, Leuprecht Peter, Robinson Mary, *Leading by Example: A Human Rights Agenda for the European Union for the Year 2000*, AEL, Florence, 1998, pp. 1-3.

према избеглицама, као и појачане сарадње у области безбедносне политике.⁴ У погледу развоја демократије и људских права ЕУ је 2012. године усвојила Стратешки оквир за људска права и демократију.⁵ Наведени Оквир има за циљ да укаже на важност принципа владавине права, као и универзалности и недељивости области људских права. Скоро три године након усвајања, Стратешки оквир са својим приоритетима и принципима наставља да пружа правни оквир за акцију Уније у овој области. Друга важна прекретница у политици људских права ЕУ била је успостављање Специјалног представника Европске уније за људска права, такође 2012. године.⁶ Европска унија тренутно има девет специјалних представника у различитим земљама и регионима света. Специјални представници Европске уније „промовишу политике и интересе Европске уније у проблематичним регијама и земљама и играју активну улогу у напорима учвршћивања мира, стабилности и владавине права.“⁷ Функција Специјалног представника за људска права има за циљ јачање видљивости и ефективности политике ЕУ у области људских права. Широки и флексибилан мандат Специјалног представника омогућава и сарадњу са Европском службом за спољне послове, која му пружа подршку. Одлука Савета да се продужи мандат Специјалног представника за људска права додатно наглашава важност и релевантност његове улоге.⁸ Трећи важан елемент за развој људских права у оквиру ЕУ представља усвајање ЕУ Акционог плана у погледу људских права и демократије за период од 2012. до 2014. године.⁹ Акциони план имао је за циљ помоћ у имплементацији

⁵ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Luxembourg, 25 June 2012, 11855/12. EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy. Интернет: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf 15/09/2015.

⁶ COUNCIL DECISION 2012/440/CFSP of 25 July 2012 appointing the European Union Special Representative for Human Rights, Official Journal of the European Union. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:200:0021:0023:EN:PDF> 14/09/2015.

⁷ European Union External Action. EU Social Representatives. Интернет: http://eeas.europa.eu/background/eu-special-representatives/index_en.htm 15/09/2015.

⁸ COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/260 of 17 February 2015 extending the mandate of the European Union Special Representative for Human Rights, Official Journal of the European Union. Интернет: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2015_043_R_0007&from=EN 14/09/2015.

⁹ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Luxembourg, 25 June 2012, 11855/12. EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy. Интернет: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf 15/09/2015.

мера и обавеза предвиђених Стратешким оквиром и састојао се од 97 мера које су обухватале широк спектар области демократије и људских права, које је требало имплементирати како на нивоу ЕУ, тако и на нивоу држава чланица ЕУ. Акциони план из 2012. године остварио је многе позитивне резултате. Пре свега, допринео је повећању пажње на област људских права у оквиру заједничке спољне политике ЕУ и остварењу кохерентности политике ЕУ. Успостављање бриселске Радне групе за људска права, усвајање групе детаљних принципа и смерница о кључним питањима људских права (слобода религије и религијских уверења, ЛГБТ права, питања слободе изражавања на интернету и ван мреже), као и усвајање локалних Стратегија за људска права (на нивоу држава чланица) заснованих на сарадњи ЕУ делегација и амбасада држава чланица.¹⁰ Акциони план унапредио је и ефективни мултилатерализам путем развоја годишње стратегије и приоритета ЕУ у Уједињеним нацијама, а посебно у оквиру Савета за људска права УН. У складу са тим, ЕУ је усмерила области деловања на одређен број приоритета, међу којима су права деце, права жена и девојчица, ЛГБТ права, као и будуће фокусирање на области економских, социјалних и културних права. Акциони план је посветио пажњу и питањима инвалидитета у складу са Конвенцијом УН о правима особа са инвалидитетом. Акциони план из 2012. године афирмирао је и сарадњу са организацијама цивилног друштва, и праксу њиховог консултовања у погледу израде докумената политичког карактера.¹¹

Поред свих новина и позитивних аспеката који је показао, Акциони план се суочио и са извесним потешкоћама. Ово се пре свега односи на економска, социјална и културна права, кршења правила међународног хуманитарног права у случајевима криза и конфликта, питања дискриминације (нарочито према женама, деци, припадницима ЛГБТ популације као и припадницима верских мањина). Како би се ови недостаци превазишли, 2015. године усвојен је нови Акциони план ЕУ у погледу људских права и демократије за период од 2015. до 2019. године.¹²

---

¹⁰ European Union, External Action. The Human Rights Working Group (COHOM). Интернет: http://eeas.europa.eu/human_rights/workgroup/index_en.htm 17/09/2015.

¹¹ Детаљније видети: Achievements of the 2012-2014 Action Plan у: European Commission, Joint Communication to The European Parliament and The Council, Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) "Keeping human rights at the heart of the EU agenda". Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1444048243415&uri=CELEX:52015JC0016> 20/09/2015.

¹² Ibidem.

3) САДРЖАЈ

Нови ЕУ Акциони план у погледу људских права и демократије за период од 2015. до 2019. године није замишљен са циљем покривања свих питања из области људских права и демократије ЕУ. Његово деловање фокусирања се на питања којима је неопходна додатна политичка подршка. У савременом свету глобализације неки од најважнијих универзалних принципа су угрожени, а напори ЕУ за њихов развој и реафирмацију често наилазе на отпор. ЕУ жели да оснажи саговорнике у трећим земљама, ојача улогу судства, настави са подршком представницима цивилног друштва, ојача улогу и утицај регионалних организација и иницијатива и побољша сарадњу са Уједињеним нацијама, које, захваљујући свом универзалном чланству, имају већи глобални утицај. ЕУ се новим Акционим планом фокусира на најхитнијих изазове људских права, који се морају решити интерно и екстерно. Ови изазови укључују посебно борбу против дискриминације, поштовање слободе изражавања и приватности, права миграната и политику борбе против тероризма. Област људских права често је суочена са разликама у погледу приступа, што узрокује двоструке стандарде и недоследност у њиховој примени. Нови Акциони план треба да омогући остварење кохерентности у примени људских права и њихово разматрање у свим аспектима спољне политике ЕУ као и у спољним аспектима унутрашње политике, уз ефикаснију примену Повеље о основним правима ЕУ.¹³ У складу са принципима на којима почива, Акциони план идентификује неколико стратешких области.

4) НЕОПХОДНОСТ ЈАЧАЊА ЛОКАЛНОГ ДЕЛОВАЊА

Људска права се могу развијати тамо где постоји јака воља, пре свега на локалним нивоима. Овај циљ Акционог плана остварује се на неколико начина - путем подршке парламентарним и јавним институцијама, јачањем интегритета изборних процеса, подржавањем националних институција људских права, јачањем правног система, као и јачањем сарадње са Уједињеним нацијама и регионалним механизмима људских права и демократије. ЕУ ће пружати подршку националним институцијама људских права као независним институцијама (посебно онима које су у складу са Париским принципима) и радити на јачању њиховог учешћа у процесима

¹³ Целокупан текст Повеље о основним правима Европске уније http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/POVELJA_O_OSNOVNIM_PRAVIMA_EVROPSKE_UNIJE.pdf 21/09/2015.

консултација на нивоу државе, а посебно у вези са јачањем дијалога о људским правима. У вези са овим предвиђено је и јачање међународног координационог комитета националних институција људских права, посебно капацитета А статуса, унапређење оних који носе Б статус и сарадња њихових регионалних и међународних мрежа.¹⁴ Сарадња између националних институција људских права у земљама чланицама ЕУ и партнерским државама треба да буде олакшана. Подршка парламентарним институцијама остварује се развојем законодавних, буџетских и надзорних органа парламената, пружањем помоћи парламентима у организовању јавних дебата о кључним реформским питањима у складу са релевантним међународним обавезама из области људских права. У оквиру подршке јавним институцијама афирмише се јачање добре управе и владавине права кроз подршку поделе власти, независности и одговорности демократских институција; као и кључна улога домаћих актера у реформским процесима, укључујући овде и уставне реформе, како би се боље одражава интересе различитих актера. Ово поглавље акционог плана афирмише сарадњу са организацијама цивилног друштва на локалном нивоу, пре свега јачањем сарадње ових организација са парламентима и представницима власти, као и њихово активније скретање пажње и указивање на случајеве рањивих група у друштву (попут повреда права жена и девојчица). Јачање људских права и демократије ЕУ треба да се оствари и активнијом сарадњом са УН и регионалним организацијама. Овакви видови сарадње важни су због стварања усклађености и формирања заједничких иницијатива о кључним питањима.

5) ПРЕПОЗНАВАЊЕ КЉУЧНИХ ИЗАЗОВА ИЗ ОБЛАСТИ ЉУДСКА ПРАВА

Као кључне изазове области људских права Акциони план наводи унапређење и заштиту слободе изражавања на интернету и ван њега, развој и заштиту религијских права и слобода, забрану тортуре и смртне казне, потпу једнакост и права жена, развој, заштиту и поштовање права деце, забрану дискриминације, као и развој економских, социјалних и културних права.¹⁵ ЕУ реагује на насиље против новинара, блогера и других медијских актера

---

¹⁴ Council of the European Union, Brussels, 20 July 2015 Council Conclusions on the Action Plan on Human Rights and Democracy 2015 -2019. Интернет: <http://www.delmine.ec.europa.eu/upload/Council%20conclusions%20and%20the%20AP%20on%20Human%20Rights%20and%20Democracy%202015-2019.pdf> 28/09/2015. p. 6.

¹⁵ Ibidem, стр. 11-17.

омогућавајући им да обављају свој посао сигурно и безбедно, како на интернету, тако и ван мреже без страха од узнемиравања, политичких притисака, цензуре и прогона. Подршка се пружа и јачању независних медија. У погледу заштите права на приватност Акциони план позива на дијалог на билатералним и мултилатералним форумима, како би се осигурало да законодавство држава у вези са надзором комуникација буде у складу са међународним правом људских права. У погледу слободе религије и религијских уврећа неопходно је осигурати да ова питања буду стално присутна на дневном реду односа са трећим земљама, као и у мултилатералним форумима. ЕУ оштро реагује против сваког облика мучења и злостављања и смртне казне путем дијалога и подршке политичким и људским правима партнерских земаља, јачањем националних превентивних механизма и организација цивилног друштва, гаранцијама против смртне казне, тортуре и злостављања укључујући и борбу против тероризма и кризни менаџмент. Неопходно је остварити кохерентан приступ за проналажење веза између смртне казне, мучење и суровог, нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања. У седишту овог дела Акционог плана посебна пажња посвећена је положају жена и деце, као рањивијих категорија друштва. У контексту спољњег деловања и развојне сарадње ЕУ, један од најважнијих приоритета представља заштита физичког и психичког интегритета жене и девојака кроз активности које помажу заштити женских људских права и слобода од насиља, са посебним освртом на сакаћења женских гениталија, ране и принудне бракове деце, родно засновано и сексуално насиље у конфликтима. У складу са овим циљевима неопходно је развити и имплементирати будућу ЕУ акциони план за родну равноправност и оснаживање жена и развој сарадње. У погледу права детета ЕУ подржава напоре партнерских земаља у погледу промовисања, заштите и остваривање права детета са посебним акцентом на јачање система заштите деце од насиља, искоришћавања, злостављања и занемаривања. Неопходно је обезбедити остваривање дечијих економских, социјалних и културних права, пре свега права на образовање, здравство и исхрану, социјалну зашту и борбу против најтежих облика дечијег рада, руководећи се увек најбољим интересима детета. У циљу заштите права детета неопходно је обезбедити и ратификацију Факултативног протокола уз Конвенцију УН о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима, дечијој проституцији и дечијој порнографији и разматрање приступања Факултативном протоколу о поступку комуникација.¹⁶ У погледу питања забране дискриминације осуђују се сви облици дискриминације према мањинама, припадницима ЛГБТ популације,

¹⁶ Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict Adopted and opened for signature, ratification and accession by General

лицима без држављанства, старијим лицима и особама са инвалидитетом, као и предлози обезбеђења мера како би се избегла дискриминација према овим лицима.¹⁷ Имајући у виду да су сва људска права недељива и повезана, често се стиче утисак да су економска, социјална и културна права запостављенија у односу на грађанска и политичка права. ЕУ у својој спољној политици шири свест о значају економских, социјалних и културних права, посебно на области социјалне политике, здравства, образовања, приступа храни и води, развоју националних система социјалне заштите и постепеног спровођења виших стандарда социјалне гаранције. Неопходно је ојачати и политичке и операционе механизме путем којих би све државе чланице биле информисане о релевантним уговорима из области економских, социјалних и културних права, нарочито оних који се односе на основне принципе права на раду као и разматрање усвања Факултативног Протокола уз Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима.

6) СТВАРАЊЕ СВЕОБУХВАТНОГ И КОХЕРЕНТНОГ ПРИСТУПА У СЛУЧАЈЕВИМА КРШЕЊА ЉУДСКИХ ПРАВА У КОНФЛИКТИМА И КРИЗНИМ СИТУАЦИЈАМА

У оквиру овог дела Акционог плана неопходно је обезбедити широк спектар активности како би се промовисао и подржао развој механизма и политика на националном, регионалном и међународном нивоу у циљу спречавања кршења људских права, са посебним акцентом на најтеже злочине од интереса за међународну заједницу. Ови циљеви се остварују путем развијања превентивних система, јачањем капацитета којим се препознају кризе и конфликти на мултилатералном и регионалном нивоу, већа усклађеност са међународним хуманитарним правом, веће присуство области људских права у свим фазама заједничке спољне и безбедносне политике ЕУ. Нови ЕУ Conflict Early Warning System треба да служи као средство за спречавање озбиљних кршења људских права.¹⁸ Неопходна је и кохерентност у погледу извештавања и раног упозорења на конфликти,

---

Assembly resolution A/RES/54/263 of 25 May 2000 entry into force 12 February 2002. Интернет: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPACCRRC.aspx> 26/09/2015.

¹⁷ Council of the European Union, Brussels, 20 July 2015 Council Conclusions on the Action Plan on Human Rights and Democracy 2015-2019. pp. 14-16.

¹⁸ European Union, External Action. FACTSHEET, EU Conflict Early Warning System. Интернет: http://eeas.europa.eu/cfsp/conflict_prevention/docs/201409_factsheet_conflict_earth_warning_en.pdf 28/09/2015.

што подразумева и решавање релевантних конфликтних ризика који могу да угрозе људска права, као и повећану сарадњу са другим међународним и регионалним организацијама. Посебна пажња посвећује се активностима праћења и спречавања ситуација које би могле да доведу до озбиљне повреде или кршења људских права, нарочито активности подршке у борби против говора мржње и насилног екстремизма, злочина против човечности, изградње иницијатива усмерених на питања деце и младих, као и побољшање едукације у погледу људских права. Ови циљеви остварују се уз сарадњу са Специјалним саветницима УН задуженим за области превенције геноцида, Responsibility to Protect, заштите деце у оружаним сукобима и сексуално насиље у конфликтима.¹⁹ Акциони план наводи и усклађеност са правилима међународног хуманитарног права, која се могу реализовати поштовањем и спровођењем Смерница ЕУ о јачању усклађености са међународним хуманитарним правом²⁰, као и сарадњом са Међународном организацијом Црвеног крста. Шефови мисија ЕУ, као и одговарајући ЕУ представници, треба у своје извештаје да укључе и процену стања у одређеној држави или конфликтној ситуацији и кроз призму међународног хуманитарног права. Посебна пажња биће посвећена случајевима који указују на озбиљна кршења правила међународног хуманитарног права, уз могућност спровођења мера од стране ЕУ.

7) ПОДСТИЦАЊЕ БОЉЕ УСКЛАЂЕНОСТИ И ДОСЛЕДНОСТИ

Овај део Акционог плана посвећен је областима трговине, инвестија, миграција, избеглица, азила и развојне политике, као и контра-тероризма, у циљу боље политике кохерентности. У складу са Глобалним приступом миграцијама и мобилности и Европској агенди за миграције, неопходно је побољшати заштиту људских права у свим областима миграције и мобилности и унапредити оквире сарађе са трећим земљама. На основу раније усвојене ЕУ стратегије против трговине људима, делегације ЕУ у приоритетним земљама треба да се фокусирају на сарадњу са контакт лицима задуженим за забрану трговине људима земље домаћина, промовишу ратификацију и имплементацију кључних међународних

¹⁹ Council of the European Union, Brussels, 20 July 2015 Council Conclusions on the Action Plan on Human Rights and Democracy 2015-2019. p. 18.

²⁰ EU guidelines on the promotion of compliance with international humanitarian law. Интернет: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:ah0004_28/09/2015.

конвенција које се тичу трговине људима и питањима принудног рада. Партнерским земаљама пружа се подршка у промовисању и заштити права избеглих и интерно расељених лица, што подразумева изградњу капацитета и промовисање ратификације Конвенције о избеглицама из 1951. године и Протокола из 1967. године. Ово поглавље прокламује и бољи приступ правосудним и здравственим органима за мигранте у земљи порекла и земаљама транзита, као и боље услове притвора за притворене мигранте и алтернативе употреби притвора за нерегуларне мигранте у трећим земаљама. Посебна пажња у овом погледу посвећује угроженим категоријама миграната, посебно малолетним лицима без пратње одраслих. Пажња се посвећује питању апатридије у односима са приоритетним земаљама и спречавању појаве становништва без држављанства као резултат конфликта, расељења и распада државе.²¹ У погледу борбе против тероризма посебна пажња посвећује се поштовању људских права и владавине права приликом спровођења акције ЕУ против тероризма у складу са ЕУ Стратегијом за борбу против тероризма из 2005. године.²² Људска права се налазе се у средишту свих програма, законодавства, политика и механизма за борбу против тероризма у трећим земаљама, а такође се осигурава и усклађеност са међународним хуманитарним правом, по потреби, а по потреби и организовање хуманитарне акције. У области трговинске политике, неходно је анализирати утицај трговинских и инвестиционих споразума на људска права, као и истражити начине да се прошире постојеће квантитативне анализе у процени утицаја трговине и инвестиционих иницијатива на људска права. Државе чланице ЕУ настојаће да укључе питања поштовања људских права у преговоре поводом нових или ревизије ранијих билатералних инвестиционих споразума са трећим земаљама, укључујући и одредбе о Корпоративној друштвеној одговорности.²³

---

²¹ Council of the European Union, Brussels, 20 July 2015. Council Conclusions on the Action Plan on Human Rights and Democracy 2015 -2019. p. 21-23.

²² Council of the European Union, Brussels, 20 November 2005, The European Union Counter-Terrorism Strategy. Интернет: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%204> 29/09/2015.

²³ Ibidem, стр. 23-24.

8) ЕФЕКТИВНИЈА ПОДРШКА ЕУ ПИТАЊИМА ЉУДСКИХ ПРАВА И ДЕМОКРАТИЈЕ

Овај вид приоритета остварује се путем јачања свести о дијалозима о људским правима, јачању утицаја стратегија за људска права на нивоу држава, имплементације ЕУ Смерница о људским правима, остварењем интеракције између ЕУ политике, механизма и финансијских инструмената. За остварење ових циљева неопходно је обезбедити да разматрања о људским правима и демократији буду заступљена у различитим секторским дијалозима са земљама партнерима и као таква представљају део билатералне стратегије, као и интерно-екстерну координацију у контексту дијалога о људским правима, укључујући и годишњи дијалог ЕУ и организација цивилног друштва и дефинисање одређеног броја приоритетних питања из области људских права и демократије у контексту спољних дијалога о људским правима у вези којих може да се пружи бољи одговор ЕУ.²⁴ И ово поглавље Акционог плана наглашава сарадњу са Уједињеним нацијама и другим билатералним и мултилатералним форумима како би се омогућио политички дијалог и сарадња у погледу заштите људских права. На локалном нивоу потребно је покренути други круг Стратегије држава о људским правима, узимајући у обзир искуства стечена из претходног круга и активну сарадњу са организацијама цивилног друштва. Како би најзначајнији приоритети из Стратегија држава произвели ефекат неопходно их је интегрисати у извештаје и политичке дијалоге, и обезбедити њихово спровођење на нивоу држава чланица. Неопходно је обезбедити и ефикаснију примену Смерница ЕУ о људским правима као и извештавање о реализацији смерница, како би се осигурало систематско праћење појединачних случајева и развила редовна размена најбоље праксе у спровођењу Смерница. У овом делу Акционог плана разматра се и повећање комплементарности постојећих ЕУ механизма, финансијских инструмената и механизма извештавања који се користе за развој људских права и демократије (нпр. демократске анализе и акциони планови, извештаји са посматрање избора, изборна помоћ и праћење мисија, проширење Извештаја о напретку, ангажовање цивилног друштва, уговори о развоју итд.). Подржавају се текући развоји индикатора људских права које су предузете од стране Канцеларије високог комесара за људска права са циљем олакшавања процене

²⁴ Ibidem, стр. 26-27.

реализације људских права, укључујући и онлајн публикације индикатора на глобалном нивоу, и систематизације добре праксе из области људских права. У оквиру остваривања и дефинисања добре праксе неопходна је сарадња са универзалним и регионалним организацијама, пре свега УН; АСЕАН-ом, ОЕБС-ом, ОАД и другима.²⁵ Доступност и видљивост политике људских права ЕУ се ефикасније може спровести уз коришћење интернета и друштвених медија, као и боље комуникације на нивоу државе у циљу постизања сарадње са цивилним друштвом и јавности о конкретним приоритетима и активностима земаља везаних за људска права.

9) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Савет за спољне послове Европске уније усвојио је 20. јула 2015. године, ЕУ Акциони план у области људских права и демократије за период од 2015. до 2019. године. Акциони план биће реализован у блиској сарадњи са Европским парламентом и уз редовне консултације са релевантним заинтересованим странама, нарочито имајући у виду организације цивилног друштва. Средњорочна ревизија Акционог плана биће предузета 2017. године када се врши и средњорочна ревизија екстерних финансијских инструмената, у циљу остварења веће усклађености.

10) ИЗВОРИ

Cassese Antonio, Lalumire Catherine, Leuprecht Peter, Robinson Mary, *Leading by Example: A Human Rights Agenda for the European Union for the Year 2000*, AEL, Florence, 1998.

COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/260 of 17 February 2015 extending the mandate of the European Union Special Representative for Human Rights, Official Journal of the European Union. Интернет: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2015_043_R_0007&from=EN

COUNCIL DECISION 2012/440/CFSP of 25 July 2012 appointing the European Union Special Representative for Human Rights, Official Journal of the European Union. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:200:0021:0023:EN:PDF>

---

²⁵ Ibidem, стр. 30.

- Council of the European Union, Brussels, 20 July 2015 Council Conclusions on the Action Plan on Human Rights and Democracy 2015 -2019. Интернет: <http://www.delimne.ec.europa.eu/upload/Council%20conclusions%20and%20the%20AP%20on%20Human%20Rights%20and%20Democracy%202015-2019.pdf>
- COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Luxembourg, 25 June 2012, 11855/12. EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy. Интернет: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf
- EU guidelines on the promotion of compliance with international humanitarian law. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:ah0004>
- European Commission, Joint Communication to The European Parliament and The Council, Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019)“ Keeping human rights at the heart of the EU agenda”. Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1444048243415&uri=CELEX:52015JC0016>
- European Union External Action. EU Social Representatives. Интернет: http://eeas.europa.eu/background/eu-special-representatives/index_en.htm
- European Union, External Action. FACTSHEET, EU Conflict Early Warning System. Интернет: http://eeas.europa.eu/cfsp/conflict_prevention/docs/201409_factsheet_conflict_earth_warning_en.pdf
- European Union, External Action. The Human Rights Working Group (COHOM). Интернет: http://eeas.europa.eu/human_rights/workgroup/index_en.htm
- Florentina Burlacu, European Union And Human Rights, Cogito: Multidisciplinary Research Journal, Vol. 4, Issue 1 (March 2012), p. 59-66.
- Human Right Watch. World Report 2014: Serbia. Интернет: <https://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/serbia>
- Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution A/RES/54/263 of 25 May 2000 entry into force 12 February 2002. Интернет: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPACCR.C.aspx>
- Бета, Усвојен ЕУ Акциони план у области људских права и демократије. Интернет: <http://beta.rs/vesti/politika-vesti-svet/9828-usvojen-eu-akcioni-plan-u-oblasti-ljudskih-prava-i-demokratije>

Делегација Европске уније у Црној Гори. Људска права и даље у срцу ЕУ агенде - ЕУ усвојила нови Акциони план за људска права и демократију. Интернет: <http://www.delme.ec.europa.eu/code/navigate.php?Id=308614/09/2015>.

Повеља о основним правима Европске уније http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/POVELJA_O_OSNOVNIM_PRAVIMA_EVROPSKE_UNIJE.pdf

11) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Акциони план је јасан у погледу дејстава и утицаја на чланице ЕУ и потенцијалне чланице, међу којима је и Република Србија. Наводи се да ће „ЕУ наставити да прати њихову посвећеност промоцији вредности демократије, владавине права и поштовању људских права - као што је предвиђено у члану 49. Уговора о Европској унији - и пружати смернице и подршку како би се осигурао видљив и одржав напредак у кључним реформским областима.“²⁶ У погледу европске политике суседства, што је такође од значаја за Србију, фокус ће бити стављен на обезбеђивање поштовања основних права и слобода. Област људских права у Србији је на задовољавајућем нивоу, али постоји и велики број питања која захтевају знатно ефикаснију правну регулативу. То се пре свега односи на права мањина (посебно Рома), припаднике ЛГБТ популације као и права интерно расељених лица и азиланата.²⁷ У контексту значаја организација цивилног друштва за реализацију Акционог плана за период од 2015. до 2019. године, власти у Србији „треба да предузму конкретне активности у погледу јачања улоге независних институција и креирања подстицајног окружења за развој цивилног друштва.“²⁸

---

²⁶ HIGH REPRESENTATIVE OF THE EUROPEAN UNION FOR FOREIGN AFFAIRS AND SECURITY POLICY Brussels, 28.4.2015 JOIN(2015) 16 final JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) “Keeping human rights at the heart of the EU agenda. P. 5. Интернет: http://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/joint_communication_on_human_rights_and_democracy_en.pdf 20/09/2015.

²⁷ Human Right Watch. World Report 2014: Serbia. Интернет: <https://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/serbia> 25/09/2015.

²⁸ Бета, Усвојен ЕУ Акциони план у области људских права и демократије. Интернет: <http://beta.rs/vesti/politika-vesti-svet/9828-usvojen-eu-akcioni-plan-u-oblasti-ljudskih-prava-i-demokratije> 04/10/2015.